

L'HERÀLDICA CÍVICA: UN NOU ESCUT PER A TONA

El 7 de juny de 2016 es va oficialitzar el nou escut municipal. En aquest article Armand de Fluvià ens explica què és la ciència de l'Heràldica i els criteris que s'han seguit en el disseny del nou escut. En el seu camper s'hi recullen dos elements que resumeixen la història de Tona: un castell, en record del nostre naixement al peu d'una fortalesa, i l'escut de la ciutat de Barcelona, en memòria de la nostra autonomia municipal a partir de 1401, quan es va atorgar al terme de Tona el privilegi de ser considerat carrer de Barcelona.

Armand de Fluvià

Assessor de genealogia i heràldica de Catalunya i president de la Institució Catalana de Genealogia i Heràldica

EL NAIXEMENT DE L'HERÀLDICA I EL SEU LLENGUATGE

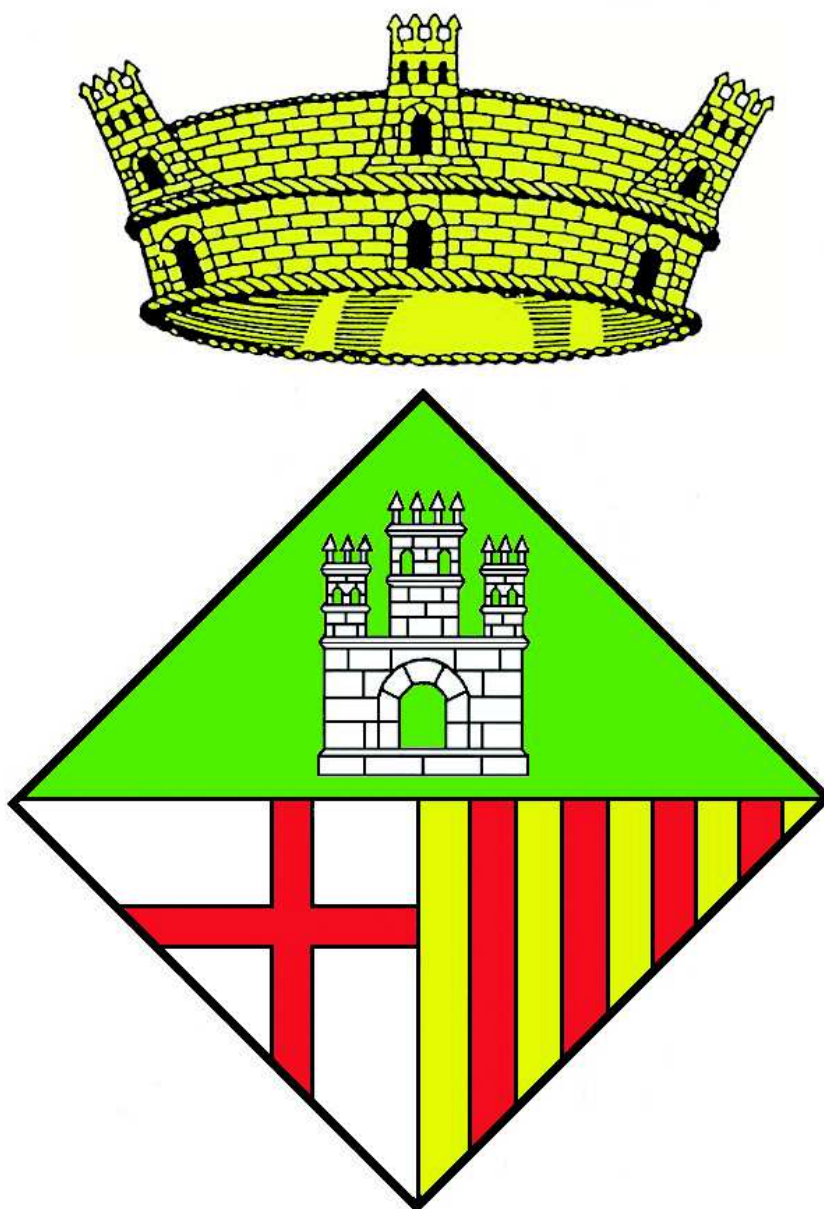
L'Heràldica és una ciència i un sistema simbòlic, únic al món, que va néixer a mitjan segle XII cap al centre de l'Europa occidental. Va aparèixer als camps de batalla per una necessitat d'identificació. Amb la cota de malla que només deixava veure la cara i amb el casc posat al damunt i només una mena d'esclatxa per als ulls, es feia impossible de saber contra qui hom lluitava. Aleshores es va iniciar el costum de pintar, a la part externa dels escuts defensius, uns senyals acolorits, principalment geomètrics, animals, vegetals o arquitectònics. Quan aquests senyals es fan hereditaris en una família és quan neix l'heràldica gentilícia. Seguidament van aparèixer per tota Europa les altres variants d'heràldica: la cívica (ciutats, comarques, províncies) i la corporativa (universitats, gremis, etc), amb les seccions eclesiàstica i militar. Molt més tard la industrial (cotxes, vins, etc) i finalment l'esper-

tiva (quin és el club esportiu que no té el seu escut?). Avui dia l'heràldica ja és estesa per tot el món.

L'heràldica, basada fonamentalment en els colors (anomenats esmalts), té la seva normativa (lleis heràldiques), que és acceptada per tot arreu, i també un llenguatge propi. Els esmalts es divideixen en metalls i colors. Els metalls són dos: l'or (o groc, quan no s'empra el daurat) i l'argent o blanc, quan no s'usa el platejat o argentat. Els colors són sis: gules (vermell), atzur (blau clar), sinople (verd clar), sable (negre), porpra (morat o lila) i ataronjat. La primera de les lleis heràldiques és que no es pot posar metall sobre metall i color sobre color. Per exemple, sobre un camper (la part interior de l'escut) de metall es posaran figures o peces de color, i viceversa. Això, com les tonalitats dels colors, es fonamenta en que l'escut ha de ser visible de lluny. Els senyals de trànsit han sortit precisament de l'heràldica (blanc o groc amb vermell, blau o verd) per evitar la confusió dels conductors.

Els escuts poden presentar diferents particions (partits, truncats, quarterats en creu o en sautor, etc), peces geomètriques (pals, faixes, bandes, barres, creus, sautors, caps, peus, etc) i tota mena de figures (animals, vegetals, arquitectòniques, etc)

L'heràldica és tan precisa que hom pot blasonar (descriure), per telèfon, un escut a un heraldista i el representarà correctament. L'heràldica, a més d'ésser una ciència, també és un art i cada artista pot representar les figures heràldiques com vulgui, sempre que s'atingui a la normativa.

El nou escut municipal aprovat el 2016

L'HERÀLDICA CÍVICA

Hi ha diverses formes d'escuts. A Catalunya i a la resta de països de la Corona catalano-aragonesa –almenys en l'heràldica cívica–, va predominar la forma caironada, que és la que va recomanar la Conferència Internacional d'Heràldica celebrada a Roma el 1958.

Per aquesta raó, quan el 1980 el govern de Catalunya va aconseguir la transferència de la competència per oficialitzar els símbols dels ens locals, va adoptar aquesta recomanació. Per això, quan hom veu un escut caironat ja sap que es tracta d'un ens local territorial. Per distingir-los, les comarques porten una brisura (dife-

rència) consistent en una bordura composta de quadres d'or i de gules (els colors de Catalunya). Un altre element important són els timbres, que indiquen la categoria de l'ens i es col·loquen damunt un escut, sense tocar-lo, i són de dues classes: corones nobiliàries i corones murals. Totes són d'or. Les nobiliàries timbren els escuts d'aquells municipis que a l'Antic Règim havien estat centre o capital d'una baronia, vescomtat, comtat, marquesat, ducat o principat, i les murals representen la muralla que defensava la població de l'enemic. Les de poble tenen tres torres; les de vila, cinc; i les de ciutat també cinc, però amb una garita de plata entre cada torre. Les de comarca tenen set torres. A

Escut caironat de l'antiga casa de la confraria de paraires i teixidors o de Sant Joan, al carrer de Barcelona, del 1646, amb un camper amb les armes de la ciutat de Barcelona. En aquesta casa s'hi celebraren també sessions del Consell municipal (el que ara en diríem l'Ajuntament) (Foto Arxiu Ramon Batllés)

Catalunya només un municipi té la corona de sobirania o reial: Barcelona, perquè havia estat la capital d'un estat sobirà. Evidentment, l'escut de Catalunya també hauria de portar la corona de sobirania, però malauradament, essent el país que té l'escut més antic d'Europa, també és l'únic país del món que no el té oficialitzat i en el disputen els aragonesos. Les entitats municipals descentralitzades es diferencien dels municipis perquè no porten corona.

Els símbols representatius dels ens locals territorials són l'escut i la bandera i el procediment per oficialitzar-los és en el Decret 139/2007, de 26 de juny, i es tramita a la Direcció General d'Administració Local.

La Generalitat no pot oficialitzar-los sense el consentiment del propi ens, però aquest tampoc pot aconseguir que siguin oficialitzats si van en contra de la normativa heràldica o no tenen una vinculació, històrica, cultural o geogràfica amb el municipi. Una vegada oficialitzat l'escut

caldrà oficialitzar la bandera, que surt de l'escut i només pot tenir colors de l'escut i/o algunes de les seves figures. L'escut no pot figurar mai en la bandera.

Actualment, al Principat, ja tenim 729 escuts municipals oficialitzats i la Direcció General d'Administració Local està instant la resta de municipis perquè els oficialitzin i ens puguem posar a nivell de la resta de països de la Unió Europea.

L'ESCUT

La comarca d'Osona té 50 municipis; n'hi ha 42 que ja tenen l'escut oficialitzat; 7 que estan en tràmits o que aquests ja han caducat, per passar més de dos anys sense prendre cap determinació (Centelles, Muntanyola, Perafita, Sant Martí d'Albars, Sant Sadurní d'Osormort, Sobremunt i Torelló), i només un que mai no ha respost a la instància feta per la DGAL, que és Santa Cecília de Voltregà.